

4

Het aantal vrouwelijke ondernemers in de land- en tuinbouw is niet erg hoog, maar groeit wel. In 2000 was van alle bedrijfshoofden 9 procent vrouw, ofwel ruim 12.000 van de in totaal 135.000 (Centraal Bureau voor de Statistiek). In de glasbloementeel ligt dat percentage op twintig. Deze vrouwen runnen soms alleen, maar vaker samen met hun partner of anderen een bedrijf. Hoewel het in deze sector niet ongebruikelijk is dat een vrouw ook deelneemt aan de bedrijfsvoering, varieert hun werkelijke betrokkenheid nogal. Bernadette Bijman-Kroon is in ieder geval zeer betrokken. Met haar man heeft ze de taken op de rozenkwekerij verdeeld en de bedrijfsbeslissingen nemen ze samen.

Acht jaar geleden begonnen Bernadette Bijman-Kroon en haar man Win in het Noord-Hollandse Obdam een rozenkwekerij. Samen zetten ze hun schouders eronder. Intussen bouwde Bernadette in haar sector naamsbekendheid op – als columnist in het vakblad Bloemisterij en als bestuurder. Alsof het niet genoeg is, voedt ze vier kinderen op en hoopt straks tijdens de Floriade andere tuinders rond te leiden. “Ja, ik heb veel energie”, erkent ze, “misschien meer dan anderen. Maar ik doe niet alles tegelijk, hoor, gewoon na elkaar.” Een interview met een ambitieuze vrouw.

Het liefst was ze melkveehouder geworden. Haar hele jeugd heeft ze ernaartoe gewerkt. “Van kind af aan wilde ik boerin worden om met koeien te kunnen werken. Tussen mijn zevende en zeventiende was ik dagelijks op een boerderij te vinden.” Een opvallende keuze voor een Amsterdamse. Na de middelbare school volgde ze de middelbare landbouwschool, vervolgens de hogere. Ze ging aan de slag bij DLV Adviesgroep en gaf melkveehouders bedrijfsadviezen. Haar droom leek uit te komen toen ze een zoon van een melkveehouder uit Obdam tegen het lijf liep: Win, de man waarmee ze later zou trouwen. Helaas, hij had van jongs af een heel andere droom: een tuinderij beginnen. Het werd een rozenbedrijf. “Je kunt misschien zeggen dat die keuze geen toonbeeld van emancipatie is, maar hij vroeg me of ik het ook écht wou. Anders zou het niet doorgaan.” Ze stemde ermee in, samen maakten ze plannen, samen gingen ze op zoek naar een bestaand bedrijf dat ze konden overnemen. Dat lukte niet. Grond kopen en helemaal van de grond af beginnen wel. “Wat ik voor heb op andere agrarische vrouwen is dat ik echt samen met mijn man een bedrijf kon beginnen. Meestal kom je als vrouw erbij in een bestaand bedrijf. Dan kom je er moeilijk tussen.”

Argumenten

Dat het in de glastuinbouw bijzonder is om samen te werken, werd onderstreept door hun nominatie voor de landelijke prijs ‘Agrarisch Ondernemer 1996’ van het Agrarisch Dagblad. Het juryrapport meldde: “Samen ondernemen als vrouw en man, dat is de kracht van de rozentelers Win en

Bernadette Bijman.” Een prijs sleepten ze niet in de wacht, maar het was al opmerkelijk genoeg dat ze genomineerd waren. Hun bedrijf bestond nog maar koud drie jaar. Win heeft de groene vingers en is verantwoordelijk voor de teelt. Bernadette mist juist die groene vingers maar kan begroten, boekhouden en contacten onderhouden. “Ik ben ook technisch geïnteresseerd. Als het nodig is, leid ik groepen tuinders rond. Ze moeten alleen niet te diep ingaan op de teelt. Maar over de teeltgoten, de keuze van substraat, de verwarming kan ik wel alles vertellen.” Ze is dan ook een volwaardige gesprekspartner bij bedrijfsbeslissingen. “Laatst moesten we een nieuw schermdoek aanschaffen. Win wou LS16, ik LS15. We sloegen elkaar met argumenten om de oren”, lacht ze. “Uiteindelijk gaat het erom weloverwogen keuzes te maken en de wisselwerking tussen ons is heel vruchtbaar.”

Uitzingen

Hun samenwerking mag dan succesvol zijn, tegenslag hebben ze ook moeten incasseren. Bij de start waren ze zo moedig om in een sector met een dalende markt te stappen. Gelukkig trokken de prijzen later aan. Aanvankelijk braken hun ruiten bij elk zuchtje wind – de fout geïnstalleerde energieschermen bleken de boosdoeners –, en de WKK-installatie ging kapot. Daarna ging het enkele jaren goed. Tot vorig jaar. 2000 was financieel gezien een jaar om snel te vergeten. Er kwam rook in de kas en de rozen liepen schade op. “Maar de geboorte van de tweeling maakte alles goed. Nu is het de sterk gestegen gasprijs die zelfs bij de beste bedrijven de winst eraf haalt. Hopelijk geeft de liberalisering van de energiemarkt wat lucht, anders gaan veel bedrijven verloren. Gelukkig hebben wij een modern bedrijf en enkele goede jaren achter de rug. Wij zingen het nog wel even uit.” De geplande uitbreiding van de kassen is wel even uitgesteld.

Voor het reilen en zeilen thuis is Bernadette het meest verantwoordelijk. Ze zorgt ervoor dat de huishouding wordt gedaan en dat de kinderen Wout (7), Jonathan (5) en de babytweeling Valentijn en Dominique worden verzorgd. Ze vindt het geen punt. Emancipatie betekent voor haar dat je keuzes kunt maken. “Win doet thuis zijn best”, zegt ze. “Ik ben in dit soort zaken heel realistisch. Hij is ook geld voor ons aan het verdienen.

Een onder-
nemende
Amsterdamse
tussen de
rozen

Als het druk is op het bedrijf, dan is er maar één die dat werk kan doen. Waar het mij uiteindelijk om gaat dat je zelf keuzes maakt, dat je je niet gedwongen voelt tot een keuze. Als een vrouw er bewust voor kiest om thuis te werken, is dat wat mij betreft in orde. Als ze maar gelukkig is met haar keuze. Als je het ziet als een opoffering, moet je het bespreekbaar maken. Mannen zien niet dat je je opoffert en waarderen het dus ook niet. Uiteindelijk werkt dat ook negatief door in je relatie.”

Zendingsdrang

Alléén al het werk in het gezin doen, dat lukt Bernadette niet met al haar werkzaamheden. Een kinderoppas en een hulp in de huishouding springen bij. “Ik moet hulp krijgen om iets in het bedrijf of daarbuiten te kunnen doen. Vooral omdat ik gesolliciteerd heb op een baan op de Floriade”, zegt ze achteloos. “Een paar keer zag ik langs de weg een advertentie waarin ze een woordvoerder zochten. Echt iets voor mij. Nou ja, dacht ik, dat kan ik er niet bij hebben.” Op een goede dag reed ze samen met Win langs de bewuste advertentie. “Bernadette, dat ben jij!” zei Win. Bernadette antwoordde: “Ik heb er toch geen tijd voor.” Win: “Wil je het echt? Dan doe je het toch.” De fulltime functie was te veel. Het is een beperktere taak geworden: collega’s en buitenlandse tuinders rondleiden door de Kas van de Toekomst en hostesses inwerken in de glastuinbouw.

Wat trekt haar nu zo aan in deze functie? “Ik heb zendingsdrang.” Dat verklaart ook haar columns en bestuurswerk.

Als columnist schrijft ze wekelijks over het leven op een tuinbouwbedrijf. Het liefst draagt ze kennis over of laat ze een boodschap doorklinken. “Kijk uw energierekening na, bij die van mij klopte er niets van.” Af en toe haalt ze iemands woede op de hals. “We kochten voor de belichting een installatie van 6.000 kilowatt. Bij nameting bleek dat tien procent minder te zijn. Wat ik als antwoord van de fabrikant kreeg? Dat is standaard, mevrouw. In mijn column maakte ik vervolgens een vergelijking met iemand die tien gebakjes bij de bakker koopt en er bij thuiskomst negen in de doos vindt. Standaardafwijking, mevrouw. Dat heeft heel wat stof doen opwaaien in de installatiewereld.”

Onderaan begonnen in de structuurboom van de WLTO, is ze opgeklommen tot op landelijk niveau: de LTO-vakgroep Glas-tuinbouw. De eerste keer dat de LTO-vakgroep haar vroeg voor een bestuursfunctie zei ze nee. Ze wilde er niet zitten om het feit dat ze vrouw is. “Het is een kwaliteitszetel voor vrouwen. Het bestuur wil een evenwichtige vertegenwoordiging van de achterban stimuleren, maar er zijn heel weinig vrouwen in de regionale besturen, net als weinig jongeren.” Uiteindelijk stemde Bernadette in. “Omdat ik ambitieus ben en hoop dat andere vrouwen zien dat zij het ook kunnen. Maar ik zal zeer zeker niet alleen in het bestuur zitten om vrouwen te vertegenwoordigen.” Na een inwerkperiode van zes maanden krijgt ze een eigen portefeuille. Haar voorkeur gaat uit naar ruimtelijke ordening. “Dat is een interessant onderwerp. Denk aan de nieuwe glastuinbouwlocaties.” Tegen de dikke stapels post die ze moet gaan lezen ziet ze niet op. “Dat vind ik leuk. Ik lees graag.”

Het besturen ervaart Bernadette als een hobby. Ze vindt het leuk om met haar hoofd te werken, om geestelijk de degens te kruisen. Het wordt pas echt leuk als ze tegenover haar tegenstander zit. Gelukkig maar, aan andere hobby’s dan de verzorging van haar kat, hond, geiten en paarden komt ze verder niet toe. Een grote hobby is ook paardrijden, maar omdat ze daar met de kleine kinderen te weinig tijd voor heeft, heeft ze haar favoriete paard verkocht. Dat viel zwaar. De IJslandse merrie met veulen zijn gebleven.